

กรมปศุสัตว์

โครงการยกระดับเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อจังหวัดเพชรบุรี

กรมปศุสัตว์ มีภารกิจเกี่ยวกับการกำหนดทิศทางและนโยบาย การควบคุม การกำกับ การส่งเสริม การวิจัย การถ่ายทอดเทคโนโลยี และการพัฒนาเทคโนโลยีเกี่ยวกับการปศุสัตว์ รวมทั้งการบริหารจัดการทรัพยากรพันธุกรรมและความหลากหลายทางชีวภาพด้านการปศุสัตว์ เพื่อให้มีปริมาณสัตว์เพียงพอ และมีมาตรฐาน ถูกสุขอนามัย ปราศจากโรค สารตกค้าง และสารปนเปื้อน มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม และสามารถแข่งขันได้ในระดับสากล โดยกำหนดวิสัยทัศน์ “เป็นองค์กรที่นำและขับเคลื่อนการปศุสัตว์ไทย สู่อุตสาหกรรม มั่งคั่ง และยั่งยืนในตลาดโลก”

หลักการทำงานของกรมปศุสัตว์อาศัยกระบวนการมีส่วนร่วม ภายใต้ปรัชญา 3 มี คือ “มีความต้องการร่วม มีความสนใจร่วม และมีผลประโยชน์ร่วม” และกลไกของกระบวนการ 5 ข คือ

- 1) **ชี้:** ชี้แจงทำความเข้าใจให้ผู้เกี่ยวข้องของทุกภาคส่วนได้ทราบถึงสิทธิและโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมกับกรมปศุสัตว์ในการพัฒนาการปศุสัตว์ของประเทศ
- 2) **ชวน:** ชักชวนให้ผู้เกี่ยวข้องของทุกภาคส่วนใช้สิทธิและโอกาสที่พึงมี เข้ามามีส่วนร่วมการพัฒนากับกรมปศุสัตว์
- 3) **เชิญ:** เชิญผู้เกี่ยวข้องของทุกภาคส่วนที่มีศักยภาพ โดยการคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนด เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากับกรมปศุสัตว์
- 4) **ช่วย:** ช่วยพัฒนาศักยภาพผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมกับกรมปศุสัตว์ ให้มีความรู้ความสามารถด้านต่างๆ ด้านปศุสัตว์ และช่วยผู้อื่นโดยทำให้เป็นตัวอย่าง พร้อมถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์การด้านปศุสัตว์ที่ถูกหลักวิชาการให้แก่ผู้อื่น
- 5) **เชิดชู:** ยกย่อง เชิดชู ผู้ที่มีความโดดเด่นในการมีส่วนร่วมการพัฒนาการปศุสัตว์ และประสบความสำเร็จ

เพื่อส่งเสริมผลักดันการทำงานแบบมีส่วนร่วมเห็นผลเป็นรูปธรรม กรมฯ ได้กำหนดให้ กองส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการส่งเสริมให้ ภาคประชาชนและภาคอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการตามภารกิจของกรมปศุสัตว์ มีบทบาทสำคัญในการสร้างเครือข่ายเกษตรกรด้านการปศุสัตว์ ซึ่งสำนัก/กองที่เกี่ยวข้องจะคัดเลือกและ นำไปพัฒนาเป็นเครือข่ายเฉพาะทาง เช่น อาสาปศุสัตว์ ปศุสัตว์ตำบล เครือข่ายผสมเทียม เครือข่ายผลิตสัตว์ เครือข่ายผลิตพืชอาหารสัตว์ เป็นต้น ในแต่ละปีจะมีแผนงานโครงการและ งบประมาณสำหรับการดำเนินงานอย่างชัดเจน

ยกระดับเกษตรกร ในรูปแบบเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจร

เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกร และพัฒนาประเทศไทยให้เป็น “ศูนย์กลาง การผลิตโคเนื้อที่เพียงพอต่อการบริโภคและส่งออกในภูมิภาคอาเซียน” กรมปศุสัตว์ ได้กำหนดยุทธศาสตร์ การพัฒนาอุตสาหกรรมโคเนื้อไทย เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการ แข่งขันให้เป็นผู้ผลิตในอุตสาหกรรมโคเนื้ออย่างมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยในยุทธศาสตร์ที่ 2 ได้มีการกำหนดแนวทางในการการสร้างความมั่นคงในอาชีพให้แก่เกษตรกรและองค์กร เกษตรกร ภายใต้การบูรณาการระหว่างกรมปศุสัตว์ กับหน่วยงานองค์กรส่วนปกครอง ในท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ หน่วยงานภาคเอกชน เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์ ในการสนับสนุนการรวมกลุ่ม การเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคกับกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนและการสร้างเครือข่ายระหว่างกลุ่มเกษตรกรต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ เพื่อเพิ่ม ปริมาณโคมีชีวิตในระบบเพื่อลดต้นทุนการผลิต เพื่อให้เกิดอำนาจต่อรองในการสั่งซื้อ การขาย เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงร่วมกันกับการพัฒนาขับเคลื่อนเครือข่ายโคเนื้อทั้งระบบ”

สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเพชรบุรี ในฐานะเป็นหน่วยงานในสังกัดกรมปศุสัตว์ที่อยู่ใน ส่วนภูมิภาค ได้มองเห็นโอกาสในการพัฒนาอุตสาหกรรมโคเนื้อในจังหวัดเพชรบุรี เนื่องจาก

สภาพภูมิประเทศและสภาพภูมิอากาศ มีความเหมาะสมกับการเลี้ยงโคเนื้อ ประกอบกับจังหวัดเพชรบุรีมีปริมาณโค เนื้อมากอยู่ใน 10 อันดับแรกของ ประเทศ แต่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อยังมี ปัญหาในเรื่องรายได้ที่ไม่แน่นอนจาก ผลผลิต เนื่องจากการเลี้ยงเป็นลักษณะ

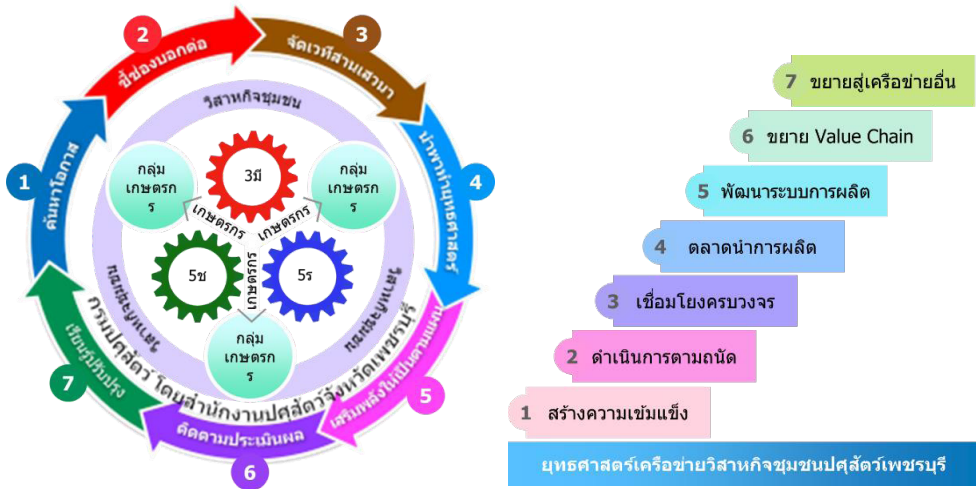
ต่างคนต่างเลี้ยงไม่มีความเชื่อมโยงระหว่างกลุ่ม จึงขาดอำนาจการต่อรองในเรื่องราคาผลผลิต ขาดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ในการวางแผนการผลิต การตลาด และการปรับรูปแบบการเลี้ยงให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่

ปี พ.ศ. 2558 สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด จึงได้ปรับแนวทางในการบริหารจัดการเครือข่ายใหม่ โดยให้ “เกษตรกรลงมือทำเอง ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ” ใช้การตลาดนำการผลิต และ นายชวพันธ์ อंतरเสน ปศุสัตว์จังหวัดในขณะนั้น (ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเป็นที่ปรึกษาเครือข่ายฯ) ได้แนะนำให้กลุ่มเกษตรกรจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน มีการวางแผนการผลิตและแผนธุรกิจร่วมกัน

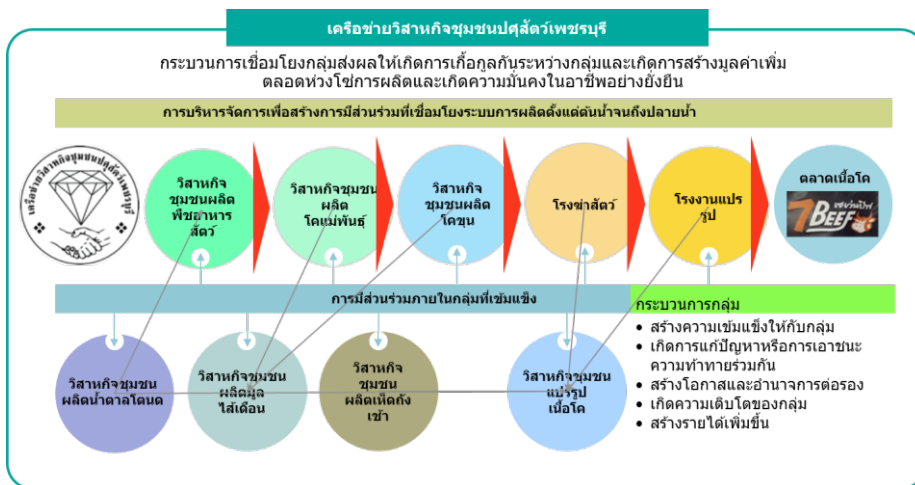
ต่อมาในปี พ.ศ. 2559 สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเพชรบุรีได้รับงบประมาณจากกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ให้มีการพัฒนาโคเนื้อแบบครบวงจร ทั้งต้นน้ำ (โคพ่อแม่พันธุ์) กลางน้ำ (โคขุน) และปลายน้ำเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเนื้อโคที่สามารถเพิ่มมูลค่าให้สูงขึ้น และมีเอกลักษณ์ของจังหวัดเพชรบุรี จึงได้มีการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน มีนายบรรเทง นวมภักดี เป็นประธานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนปศุสัตว์เพชรบุรี ซึ่งถือเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนแรกของจังหวัดเพชรบุรี จัดทะเบียนเมื่อวันที่ 26 มกราคม 2560

วิสาหกิจชุมชนปศุสัตว์เพชรบุรี ได้มีการประชุมแลกเปลี่ยนกันระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วยกัน และร่วมกันจัดทำยุทธศาสตร์เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนปศุสัตว์เพชรบุรีขึ้น โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันหรือผลิตภาพของธุรกิจที่เกี่ยวข้อง Cluster ทั้งหมด เป็นการเพิ่มผลผลิตโคเนื้อให้มากขึ้น มีผลิตภัณฑ์แปรรูปของตนเอง มีการบริหารจัดการเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ นำไปสู่การยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้สูงขึ้นในที่สุด

โดยกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนปศุสัตว์เพชรบุรี ภายใต้ชื่อ “7 Beef” – เซเวนบีฟประกอบด้วย 7 วิสาหกิจ ได้แก่

1. วิสาหกิจชุมชนพสุวรรณ์โคเนื้อเพชรบุรี เป็นกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อพ่อแม่พันธุ์เพื่อผลิตลูกโคพันธุ์ดี (ต้นน้ำ) และเป็นศูนย์ศึกษาเรียนรู้ มีนายบรรเท็ง นวมภักดี เป็นประธานวิสาหกิจฯ มีจำนวนสมาชิก 20 ราย
2. วิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกหญ้าโคเนื้อเพชรบุรี เป็นกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตหญ้าเนเปียร์หมัก ไชเลข ทีเอมอาร์ จำหน่ายให้กับกลุ่มผู้เลี้ยงโค มีนางผ่องศรี เปี่ยมทอง เป็นประธานวิสาหกิจฯ มีจำนวนสมาชิก 34 ราย

3. **วิสาหกิจชุมชนหนองโสนรวมใจ** เป็นกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุนปลอดสาร ไร้สารเร่งเนื้อแดง โรงสีชุมชน และทำแกงหัวตาลเนื้อย่าง มีนายชะลอ ดำนิล เป็นประธานวิสาหกิจฯ มีสมาชิก จำนวน 20 ราย

4. **วิสาหกิจชุมชนแปรรูปอาหารฮาลาลเนื้อสัตว์เพชรบุรี** เป็นกลุ่มแปรรูป ผลิตภัณฑ์เนื้อโค อาทิ เนื้อแดดเดียว เนื้อฝอยสมุนไพร ลูกชิ้นเนื้อ บาร์บีคิวเนื้อ ข้าวเกรียบเนื้อ ต้มพุงเนื้อเพชรบุรี แกงมัสมั่น แกงกุ่มห่อเนื้อ มีนายโชคชัย แซ่มซ้อย เป็นประธานวิสาหกิจฯ มีสมาชิก จำนวน 63 ราย

5. **วิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงไส้เดือนเพชรบุรี** เป็นกลุ่มผลิตปุ๋ยมูลไส้เดือน น้ำหมักมูลไส้เดือน ผักปลอดสาร อาทิ ต้นอ่อนทานตะวัน ผักสลัด โดยนำมูลโคมาเป็นวัตถุดิบในการเลี้ยงไส้เดือน มีนายณัฐพงศ์ เพชรพันธุ์ช่าง เป็นประธานวิสาหกิจฯ มีสมาชิก จำนวน 9 ราย

6. **วิสาหกิจชุมชนเตาตาลบ้านหม้อ** เป็นกลุ่มผู้ผลิตน้ำตาลโตนดแท้ น้ำตาลมะพร้าว และนำเปลือกลูกตาลมาเป็นอาหารโคเพื่อลดต้นทุนอาหารโค มีนายจำรัส มิลี เป็นประธานวิสาหกิจฯ มีสมาชิก จำนวน 21 ราย

7. **วิสาหกิจชุมชนเห็ดถั่งเช่าเพชรบุรี** เป็นกลุ่มผู้ผลิตเห็ดถั่งเช่าสีทองชนิดแคปซูล ชาเห็ดถั่งเช่าสีทอง และเมนูโคขุนต้นยาจีน มีนายสุเมธ กนกศิขรินทร์ เป็นประธานวิสาหกิจฯ มีสมาชิก จำนวน 20 ราย

นอกจากนี้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเพชรบุรี ได้เชิญบริษัท สยามบีฟ จำกัด ซึ่งเป็นภาคเอกชน ประกอบกิจการค้าสัตว์มีชีวิต เนื้อแช่แข็ง เนื้อสัตว์แช่แข็ง ผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์ เข้าร่วมจัดทำบันทึกข้อตกลงในการเป็นภาคีเครือข่ายการช่วยเหลือกันขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนปศุสัตว์เพชรบุรี โดยจัดทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ร่วมกันระหว่างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนปศุสัตว์เพชรบุรี บริษัทสยามบีฟจำกัด และสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเพชรบุรี

การดำเนินการของกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนปศุสัตว์เพชรบุรี จะแบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่

1. ภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทั้ง 7 วิสาหกิจ จะมีประธานและคณะกรรมการบริหารที่ได้รับคัดเลือกจากสมาชิกภายในกลุ่ม เพื่อทำหน้าที่ในการบริหารกลุ่มของตนเอง และผลิตสินค้าที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมโคนม โดยผลผลิตที่ได้จะส่งมอบให้กลุ่มวิสาหกิจอื่นภายในเครือข่าย เพื่อนำไปเป็นวัตถุดิบในการผลิตสินค้า
2. กลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนปศุสัตว์เพชรบุรี ประธานเครือข่ายจะเป็นผู้ที่ได้รับคัดเลือกจาก และคณะกรรมการบริหารที่ได้รับคัดเลือกจากสมาชิกภายในกลุ่มและประธานในแต่ละกลุ่ม ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการการผลิตในแต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ให้มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด

สัมฤทธิ์ผลของการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในรูปแบบเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

โครงการยกระดับเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ เพชรบุรี มีพื้นที่ดำเนินงานครอบคลุมตั้งแต่ระดับตำบล/อำเภอ ขึ้นไป (7 ตำบล 3 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมือง – ตำบลหนองโสน/ท่าราบ/ บางจาน/ บ้านหม้อ อำเภอแก่งกระจาน – ตำบลแก่งกระจาน/ พุสรวรค์ อำเภอบ้านแหลม – ตำบลท่าแร้งออก) เกิดผลสำเร็จดังนี้

1. เกิดการรวมกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง

- การรวมกลุ่มและดำเนินการในลักษณะเครือข่ายที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงทั้ง Supply Chain ที่เป็นการรวมกันของ 7 วิสาหกิจชุมชน มีจำนวนสมาชิกในแต่ละกลุ่มเพิ่มมากขึ้น และมีจำนวนสมาชิกรวมของเครือข่ายเพิ่มขึ้นจาก 108 คน เป็น 197 คน เกิดระบบการผลิตที่เข้มแข็ง
- สมาชิกมีการพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้สมาชิกภายในกลุ่มมีมุมมองต่อสมาชิกด้วยกันดีขึ้น เกิดความสามัคคีเพิ่มมากขึ้น

2. สร้างรายได้ที่ยั่งยืน

- กลุ่มเกษตรกรสามารถขายผลผลิตของตนเองให้กับเพื่อนสมาชิกภายในกลุ่มตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ สามารถนำไปสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น เช่น การนำเนื้อโคขุนคุณภาพที่ราคา 300 บาท/กิโลกรัม มาแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่มเป็นเมนูต่างๆ ได้แก่ มัสมั่น กูรูมา และเนื้อตุ๋นยาจีน สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มจาก 300 บาท เป็น 1,000 บาท ทำให้สมาชิกของกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนปศุสัตว์เพชรบุรี มีรายได้ที่มั่นคง โดยรายได้รวมของเครือข่ายเพิ่มขึ้นจาก 2,400,000 บาทเป็น 4,240,000 บาทต่อปี
- มีการเชื่อมโยงไปสู่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่สามารถเกื้อกูลประโยชน์ร่วมกันจากการใช้ผลผลิตหรือของเสียที่เกิดจากระบบการผลิตได้อย่างลงตัว

3. เกิดการต่อยอดขยายผล

- มีการสรุปบทเรียนความสำเร็จที่มีผลต่อการต่อยอดและขยายผลต่อไป เช่น มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เฉพาะทางด้าน การเลี้ยงโคเนื้อ ตำบลพุสรวรค์ อำเภอแก่งกระจาน และศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงโคเนื้อของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปเนื้อสัตว์ฮาลาล ตำบลท่าแร้งออก อำเภอบ้านแหลม เพื่อให้ความรู้แก่เกษตรกรและผู้สนใจที่มาเยี่ยมชม นอกจากนี้ยังมีการถอดบทเรียนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนพุสรวรค์โคเนื้อเพชรบุรีอีกด้วย

ตัวแบบ (Model) ของการขับเคลื่อนการทำงานแบบมีส่วนร่วม

